יב: כל הזבחים פרק ראשון זבחים

יש דחוי בדמים [א]אמר עולא אמר רבי יוחנן [א]אכל חלב והפריש קרבן והמיר דת [א] וחזר בו [ב]הואיל ונדחה ידחה איתמר נמי אמר ר' ירמיה אמר רבי אבהו אמר רבי יוחנן [ג][ב]אכל חלב והפריש קרבן ונשתטה וחזר ונשתפה הואיל ונדחה ידחה וצריכי דאי אשמעינן קמייתא משום דהוא דחי נפשיה בידים אבל הכא דממילא אידחי כישן [ב] דמי ואי אשמעינן הכא משום דאין בידו לחזור אבל הכא דיש בידו לחזור אימא לא צריכא בעי רבי ירמיה אכל חלב והפריש קרבן והורו בית דין שחלב מותר וחזרו בהן מהו מי הוי דחוי או לא הוי דחוי אמר ליה ההוא סבא כי פתח רבי יוחנן ברחויין מהא פתח מאי טעמא [ג] התם גברא אידחי קרבן לא אידחי הכא קרבן נמי [ד] אידחי: אמר שמעון בן עזאי מקובלני מפי שבעים ושנים זקן כו': למה לי למתנא שבעים ושנים זקן דכולהו בחדא שיטתא [ה] הוו קיימי: לא הוסיף בן עזאי אלא העולה: אמר רב הונא מאי טעמא דבן עזאי [ט]עולה הוא אשה ריח ניחוח לה' היא לשמה כשרה שלא לשמה פסולה אשם נמי כתיב ביה הוא [י]ההוא לאחר הקטרת אימורים הוא דכתיב האי נמי לאחר הקטרת אימורים הוא דכתיב תרי הוא כתיבי גבי אשם [כ]נמי תרי הוא כתיבי אלא בן עזאי בקל וחומר מייתי לה ומה חטאת שאינה כליל שחטה שלא לשמה פסולה עולה שהיא כליל לא כל שכן מה לחטאת שכן מכפרת פסח יוכיח מה לפסח שכן זמנו קבוע חטאת תוכיח [ל]וחזר הדין לא ראי זה כראי זה ולא ראי זה כראי זה הצד השוה שבהן שהן קדשים ושחטן שלא לשמן פסול אף אני אביא עולה שהיא קדשים ושחטה שלא לשמה פסולה [מ]מה להצד השוה שבהן שיש בהן צד כרת בן עזאי

יש דחוי בדמים. יש תורת דחוי בקדושת דמים אע"פ שאינה קדושת הגוף כגון הכא שהקדיש [ו] חליה [(א)] לא קדשה אלא לדמיה שהרי אין לו חלק [אלא] בחליה ואין קדושה ראויה לפשוט בכולה על פיו ואפי' הכי שייך בה דחוי ותדחה עולמית ולא אמרי' לא אלימא קדושת דמים ליפסל משום דחוי. לישנא אחרינא **יש דחוי.** בשביל הדמים שלא פרע לקנות חליה של חבירו שלא היתה קנויה לו כשהקדישה שעדיין לא קנה חליה משל חבירו. ולא"ו גרס"ה למור"י: **והמיר דת.** נדחה מקרבן בהכל [ז] שוחטין (חולין ה:) מעם הארץ פרט למומר: **ונשתטה.** נדחה דבעינן דעת במסכת ערכין בפ' האומר משקלי עלי (דף כא.): **נשתפה.** שקט משעמומו כגון [ח] על הר נשפה (ישעיה יג) דמתרגם על טורא שליא: **הורו ב"ד שחלב מותר.** נדחה לו דאילו עבר השתא לאו בר קרבן הוא דאמרינן בהוריות (דף ב:) יחיד שעשה בהוראת ב"ד פטור: **מהא פתח.** ודורש בו שידחה: **התם.** גבי מומר ושוטה גברא אידחי מקרבן קרבן לא אידחי תורת חטאת ואת לא נדחת מישראל מן הכשרין אבל הכא תורת קרבן זה נדחית מן הכל: **למה לי למיתני זקן.** ליתני זקנים: **בחדא** [ב]. בישיבה אחת היו יושבין וכולן היו כאיש אחד [י]: **לאחר הקטרת אימורין כתיב.** וליכא למידרשיה לעיכובא דעלמו [יא] שלא הוקטרו אימוריו כשר והאי הוא [יב] דרשינן למילתא אחריתי: **תרי הוא כתיבי.** ואם אין השני ענין לאחר הקטרה דהא כתיב חד תנהו ענין לעבודת דם ולפסול בשלא לשמן. חד הוא כתיב באיל עולה של מילואים כשאתה תלוה [יג] וחד הוא כתיב בויקרא (א) גבי עולת בן בקר: **אשם נמי תרי (אשם) הוא כתיבי.** חד בצו את אהרן [יד] אחר הקטרה וחד בויקרא [טו] אשם הוא אשם [טז] לה' ואע"ג דליכא חד מינייהו דכתיב גבי עבודת דם תן האחד באשם אינו ענין לכך כדאמרת בעולה:

לד

מלקרב לעולם אפילו לאחר פסח דלכל [ז] מותר הפסח הוי שלמים ונקיבה לשלמים מיחזא חזיא דקתני מתני' דמיה לשלמים אבל איהי גופה לא אלמא אלימא קדושת דמים לומר בה תורת דחוי ולא אשכחינן תנאי דפליגי בהא מילתא מיהו בהא מילתא [יד] טובא אתא לאשמועינן [טו] ורבינו חננאל מפרש **יש דיחוי בדמים** כלומר [טז] דדמים דחוים (והדיחוי בדמים) שלא יקריב מן הדמים קרבנו שהיה בדעתו להפריש כמו יש דחוי בדמים דמי שהיה טמא (פסחים דף צח.) דתנן התם גבי מפריש נקבה לפסחו ירעה עד שיסתאב וימכר ויביא בדמיו שלמים ור"ש [יז] נמי פי' כן התם יש דחוי בדמים אפילו הדמים דחויין שאין מביאין מהן פסח שהיה דעתו כן בשעת הפרשה מיהו אינו כן אלא מביא מן הדמים פסח כדתניא פ' בתרא דכריתות (דף כח.) המפריש נקבה לפסחו ירעה עד שיסתאב ותימכר ויביא בדמיה פסח וממון הך ברייתא רבינו שמואל מוחק בפרק מי שהיה טמא (פסחים דף צח.) שלמים וגרים יביא בדמיה פסח אמגס אין גירסא זו נכונה דאם כן היכי קאמר בגמרא ש"מ יש דחוי מעיקרו [ויש] דחוי בדמים [ובעלי] חיים נדחין הלא כי נמי בעלמא אין דחוי אין יכול להקדיש איהי גופה פסח שהרי נקבה היא ובפסח כתיב זכר תמים בן שנה א"כ על כרחך התם פי' מי שהיה טמא גרסי' שלמים ור"ת אומר דאין למחוק הספרים [יח] דבאלו קדשים אמרי' המפריש נקבה לפסחו תרעה ויביא בדמיה פסח נשתיירה אחר הפסח תרעה עד שתסתאב וימכר ויביא בדמיה שלמים ומתני' דמי שהיה טמא בכה"ג איירי בנשתיירה אחר הפסח ופירוש של יש דחוי בדמים הוי יש דיחוי בדבר שאין בו רק קדושת דמים ולא קדושת הגוף ול"ע בההיא [יט] דכריתות א"ר אלעזר א"ר אושעיא מטמא מקדש עשיר כו' ומתיב רב עוקבא המפריש נקבה לפסחו תרעה [כ] ילדה זכר ירעה ויביא בדמיו פסח כו' ר"ש אומר הוא עצמו יקרב פסח ומשני כי אמרינן לרבנן ור"ש ס"ל דבע"ח אין נדחין דתניא מת אחד מהם מביא חבירו שלא בהגרלה דברי ר"ש והשתא מאי ס"ד מעיקרא דפריך מר"ש לסייעי' מרבנן וי"ל [כא] דת"ק נמי מודה דבע"ח אין נדחין והא דקאמר ירעה טעמא כרבי אלעזר דתמורה פ' אלו קדשים (דף יח:) דתנן המפריש נקבה לעולה וילדה זכר ירעה רבי אליעזר אומר אף הוא עצמו יקרב עולה ומפרש בגמרא דגבי מפריש נקבה לפסחו וילדה זכר לא הוה א"ר אליעזר הוא עצמו יקרב פסח דגמירי למקום שהמותר הולך שם הולד הולך ולפני הפסח דאימיה קדשה לדמי פסח שלא היה יכול להמתין עד שתלד הזכר ויקריבנו פסח ולכך ולד נמי לדמי פסח אע"ג דקסבר בע"ח אין נדחים ומיהו קשה אדפריך ליה מברייתא דכריתות לסייעיה מת"ק דרבי אליעזר דתמורה דאית ליה בעלי חיים נדחין דקאמרי במפריש נקבה לעולה וילדה זכר ירעה וממתניתין דפסחים ופלוגתא [כב] דתנאי ביומא (דף סד:) ועוד קשה היכי מייתי מההיא דמת אחד מהם דאית ליה לר"ש דאין נדחין דלמא שאני התם דלא דחייה בידים ועוד קשה היכי מייתי [כג] מההיא דרבי אליעזר דפשיטא ליה התם [כד] דבעלי חיים נידחים ולעיל מבעיא ליה התם בכריתות (דף כז.) ובתמורה פירשתי [כה] לפני רבינו לתירוצא דרבי יוחנן הוי אע"ג דבידו לתקן וליקח חליה השני וכן רבי [כו] אלעזר אמר רבי אושעיא פ' בתרא דכריתות בידו להפקיר נכסיו והוי עני והוה לאוי הקן שהפריש ומיהו אין בידו כ"כ כמו נפגם המזבח בריש [כז] פ' קדשי קדשים (לקמן דף נט.) דחוי מעיקרו הוא וכשר [כח] [והכא] לכ"ע משמע דכשר דבידו לתקן כדאיתא פרק לולב הגזול (סוכה דף לג.) ולכך נמי נקט רבי יוחנן אכל חלב והפריש קרבן והמיר דתו וחזר שידחה דהוה ליה נראה ונדחה ולא נקט שהפריש קרבן לאחר שהמיר דתו דההוא כשר כיון דבידו לתקן בקל כמו נפגם המזבח וגם דחוי מעיקרו דכשר ובכריתות פ' בתרא דפריך לר' אושעיא מר' שמעון ולא מייתי ליה סייעתא מרבנן משום דעד כאן לא פליגי רבנן ואמרי שנדחה משום דאין בידו לתקן כלל בשעת הקדש שהיא נקבה לפסחו אבל היכא שבידו לתקן קצת כגון מטמא מקדש עשיר שהפריש קן דאי בעי מפקר נכסיה מודה דלא הוי דיחוי כל זה פי' רבינו הקדוש זצוק"ל וקשה לי על זה מאי פריך לעיל אי אפרשיה מגלחא דחוי מעיקרו הוא הלא בידו להשהותו עד חלות כמו הקדיש חובות בגלגל דכשירין [כט] בשלהי פרק אחרון (לקמן קיד.) וכן אותו [ל] ואת בנו: **וש"מ** דחוי מעיקרו הוי דחוי. תימה דגבי הדם אמרינן פ' לולב הגזול (סוכה דף לג:) היכא (דאשכחן) דאסמוך מערב יו"ט לדחוי מעיקרא לא הוי דחוי וי"ל דשאני התם דבידו לתקנו תדע דגבי לולב [לב] שנקטם ראשו [מעי"ט] ועלתה בו תמרה [בי"ט] מיבעיא ליה אי יש דחוי אי לאו [ולא] פשטינן לה [לג] מהא משום דנקטם אין בידו לתקנו וא"ת מ"מ לר' יוחנן דאמר דחוי מעיקרו הוי דחוי ליליף ממחוסר זמן דלא הוי דחוי כדאמר בפ' שני שעירי (יומא דף סד.) וי"ל דשאני מחוסר זמן דמחזר [ונראה] ממילא וא"ת אמאי איצטריך לרבי יוחנן מיעוטא דמום בס הני הוא דכי עבר מומם ירצו הא כל הדחויים אם עבר מומם [לד] לא ירצו הואיל ונדחו אידחו הא מום [לה] עובר לא ילפינן [דלדידן] דלא הוי דחוי דהתם ממילא הוי וי"ל דאיכא מום דאינו עובר אלא על ידי * רפואה: **הכא** קרבן אידחי. וגרע מדאידחי גברא והא דמשמע איפכא בהוריות פ' בתרא (דף יא.) גבי נשיאות מהו שתפסיק לא דמי דהתם לא אידחי קרבן מן החלב שאכל דעדיין הוא חייב קרבן ור"ת פירש איפכא דגבי הורו ב"ד לא היה דחוי [לו] דגברא אידחי שאינו יודע אם פטור אם לאו קרבן לא אידחי דאי לא דהתירו ב"ד היה קרב ונמצא שלא היה דחוי אלא ע"י טעותו אבל הכא אפילו קרבן נמי אידחי דכיון שהוא שוטה או מומר פטור הוא לגמרי עלמא: **בן** עזאי בק"ו מייתי לה. אף ע"ג דפסול שלא לשמן [לז] מוגלאו מידי פגול דבעינן [ל] שיהיו כל מתירים כשרות לא דמיא להא דאמר בפ"ק [לח] דפסחים (דף יח:) כל דין שתחילתו להחמיר וסופו להקל אינו דין תימה וכן עזאי אי דריש [מ] אותה לשמה כשרה שלא לשמה פסולה הא שאר קדשים כו' קל וחומר מאי אהני ליה ואי לא דריש א"כ אשם [לא] ליעכב מהיקישא לחטאת וכאשם: **מה להצד** השוה שבהן שיש בהן צד כרת. תימה ולר"א דפסל חטאת ואשם ליפסול נמי עולה ותיתי מחטאת ואשם [ופסח] וי"ל דשייך קצת צד כרת באשם משום דאיכא אשם תלוי ומיהו לא שייך כמו בחטאת ופסח כדמוכח לעיל (דף י:)

[illegible]

עין משפט נר מצוה

כא א ב מיי' פ"ג מהל' שגגות הלכה ח ודלא כר"י:

◆

תורה אור השלם

1. והקרב והכרעים ירחץ במים והקריב הכהן את הכל והקטיר המזבחה עלה הוא אשה ריח ניחח לה': ויקרא א, יג

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה יש דחוי וכו' דלא קדשה וכו' אין לו חלק בחליה של חבירו יאין:

◆

גליון הש"ס

[תוס' ד"ה וש"מ וכו' דאיכא מום דאינו עובר אלא ע"י רפואה. עי' בכורות דף לח ע"ב תוס' ד"ה ושמנין וכו']:

◆

מוסף רש"י

יש דיחוי בדמים. אפילו דבר שלא קדש תחלה להקרבת גופו אלא לדמיו, כגון הקדיש חליה וחליה השני חולין, דחוי ליקרב לגופו בתחילת הקדישו אינו קרב עוד לעולם דהואיל ונדחה ידחה. ולא תימא אין דיחוי בקדשים אלא הקדיש לגופו ונדחה מהקריב אבל קדושת דמים לא אלימא למימר ביה תורת דחוי, ואי אתיא לה שעת הכשר הקרבה כגון הכא דחזר ולקח חליה תקרב (פסחים צח.) **אבל חלב והפריש קרבן והמיר דת.** הואיל ונדחה הקרבן כשהמיר דתו דאין מקבלין קרבן מן המומרים כדתניא מעם הארץ פרט למומר כשחיטת חולין בפ"ק **אבל חלב והפריש קרבן ונשתטה.** שוטה נמי לאו בר כפרה הוא, דיקריב אותו לרצונו כתיב: **כישן דמי.** ככל אדם הישנים בלילה ואינם נדחים בכך לאמר שנעשו (סנהדרין מו:): **שיש בהן צד כרת.** חטאת באה על שגגת כרת ופסח חייבים עליו כרת עשיר שלא היה בדרך רחוקה (לעיל י.):

◆

שיטה מקובצת

כי הוה פתח. זה לשון תלמיד הר"ם. ינהלם לר"ח כי הוה פתח ר' יוחנן פי' לפי שהיה תופסו לחידוש לפי שהוא דחוי גריע יותר מפלגי דחויין, ולכך פריך מ"ט כלומר למה, ותפני הכא גבי אוכל חלב והורו ב"ד גברא אדחי כלומר כי דגברא אדחי מיהו הקרבן עצמו לא אדחי שהרי טעי ב"ד. אבל גבי אוכל חלב כי קרבן נמי אידחי והכל יודעים דקרבן שוטה ומומר לאו כלום הם דזבח רשעים תועבה ע"כ: כי הוה פתח [מהא פתח]. פרש"י כדיחוי גדול יותר מהני דלעיל ולפיכך פתח ביה לפי שהיה לו פשוט יותר. ופריך מ"ט הוי דחוי טפי, ומשני התם גברא אידחי, פי' גבי אכל חלב והפריש קרבן ונשתמד. אבל הכא גבי הורו ב"ד שהחלב מותר הוא קרבן נמי אידחי. והשתא הסוגיא למעיקרא הוי מספקא ליה מאכל חלב והורו ב"ד יותר מהני דלעיל. והשתא פשיטא ליה דדחוי גדול הוא מהני דלעיל. [illegible] לפי שהוא דיחוי גרוע יותר משאר דיחויין לפיכך פתח ביה כדאמרינן בעלמא מילתא דאתיא מדרשא חביבא ליה. ולכן פריך מ"ט כלומר למה גרע משאר דיחויין דלעיל. ותפני פי', כמו שכתוב תלמיד הר"ם לעיל (תוס' כאן): בן עזאי כו'. תימה [illegible]

מסורת הש"ס

א) סנהדרין מו. הוריות יא. כריתות ז., ב) ירושלמי גיטין פ"ד ה"א, הוריות פ"א ה"ב, ג) [נדרים לו. סנהדרין סט], ד) לעיל י:, ה) [עי' בתוספות ב"ב קיט. ד"ה תרוייהו נמי], ו) [קידושין ה: כט. וש"נ], ז) [לעיל י:], ח) [לעיל ה:], ט) שמות כט, יח, י) ויקרא ז, ה, כ) ה, יט, ל) תמורה יט., מ) דף כח., נ) לקמן כט:, ס) לעיל ז

◆

שינויי נוסחאות

א] בכתה"י ודפוס ונשתמד. ולפנינו ע"פ הצנזור: ב] אימא כישן כצ"ל (שיטה). ובכתה"י דממילא אימא כישן: ג] צ"ל הכי השתא, ותיבות מאי טעמא נמחק (כ"צ). ולפי"ז קושיא היא, וכסברת ר"ת דפטורו ב"ד הוי חידוש טפי, דקרבן לא אידחי. [ויתכן שהרמב"ם גרס כן ומיושב תמיהת הכ"מ והפס"מ אמאי לא הביא הא דפטרו ב"ד רק הא דנשתמד ונשתטה]: ד] בתוס' ליתא תיבת נמי. ועי' פ"מ ודו"ג שלפני תוס' ל"ג תיבה זו: ה] צ"ל שעתא (שיטה, וכ"ה ברש"י כת"י), ורש"י נהגו אותיות בי"ג: ו] כשהקדיש חציה לא הקדישה כו' כצ"ל (שיטה): ז] בדתניא בהכל כצ"ל (שיטה): ח] צ"ל כמו (שיטה): ט] בחדא שעתא כצ"ל (שיטה): י] בכתה"י וכולן הורו כאיש אחד. בכ"ס טוסף ל"א גרסינן בחד שיטתא הוו קיימי שיטה אחת אמרו כולם והסכימו לדעת אחת: יא] צ"ל דהוא עצמו (שיטה): יב] בכ"י אשם אשם לה'. וכ"ה במקרא: יג] צ"ל אע"ג דכל (צ"ק): יד] תיבות בהא מילתא נמחק (צ"ק): טו] בכ"ת נוסף עכ"ל, והיינו לשון רש"י בתפוי: טז] כלומר הדיחוי בדמים שלא יקריב כצ"ל (שמ"ח): יז] צ"ל ורש"י (יעב"ץ). בכ"ו ורבי' שמשון: יח] תיבת תרעה נמחק (שיטה): יט] וי"ל דס"ד דת"ק כצ"ל (שיטה): כ] צ"ל ומפלוגתא (שיטה): כא] תיבות היכי מייתי נמחק (ב"ח). צ"ל וע"ק היכי פריך ההיא (שמב"י): כב] תיבת התם נמחק (שיטה): כג] פירשתי ורבינו פי' החידושא כצ"ל (צ"ק): כד] צ"ל דרבי (שיטה): כה] כד"י דפריך בריש: כו] וכשר לכ"ע ושמעינן דכשר כל היכא דבידו לתקן בפרק כו' כצ"ל (שמב"י). צ"ל וכשר לכ"ע משום דבידו לתקן וההיא דפרק (רא"ש): כז] דכשירין בשילה כדאיתא [ב]פרק כצ"ל (שיטה): כח] וכן המקדיש אותו לאחר שחיטת בנו כצ"ל (שיטה): כט] דגבי נקטם כצ"ל ותיבת לולב נמחק (שיטה): ל] לה ולישטע ליה מהא אלא משום כו' כצ"ל (צ"ק, ובעי"ז בשמב"י). [כד' ויגלא נשמכה הגהת הס"ת כזה]: לא] אם עבר מומם נמחק (שיטה). ונג"ק ממק גם תיבות לא ירצו: לב] ממום עובר לא ילפינן דלא הוי כו' כצ"ל (שיטה וצ"ק): ועי' רס"ש: לג] נ"א לא הוה אלא דיחוי גברא (צ"ק). נ"א לא הוי דחוי דגברא (שמב"י). וכן הגיה הרס"ש וכ' שהגהת הצ"ק היא ט"ס, ועי' מ"ס לעיל אות ג: לד] לשמו (שיטה): לה] צ"ל פ"ב דפסחים (דף כח ב) (הגר"ב): לו] אשם נמי ליעכב כצ"ל (צ"ק):

◆

ליקוטים

אמר ליה ההוא סבא. יש מפרשים דכל מקום שהוא מוכיר ההוא סבא הוא אליהו הנביא, ואי אפשר לומר כן בפ' במה מדליקין (שבת לה.) בעובדא דרבי שמעון בן יוחאי. (תוס' חולין ו.)

מכאן שייך לעמוד הבא

יכול לא יהא מחשבה פוסלת אלא בזריקה בלבד. פירוש מדכתיב ואם האכל יאכל ביום השלישי לא ירצה, וזריקה היא המרצה, והאי קרא דריש ליה במחשב ע"מ לאכול ממנו ביום [illegible]

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones

Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com